

ETAren amaiera

Euskadi ta Katalunia

ETAk Katalunian izan duen eragin politikoa gutxitu egin da denborak aurrera egin ahala, baina gertaera esanguratsuak izan ditu: Hipercoreko atentatua, Ernest Lluch en hilketa eta Carod-Rovirarekin Perpignan en egindako bilera.

ALEX MILLAN / EL TEMPS

ETAk GAUR EGUNGO kataluniar politikan duen eragin urria –nagusi-ki, kanpo eragile distorsionatzailea da ordezkari-tza parlamentarioa duten alderdi politikoentzat– oso bestelakoa da garai batean indar anti-frankista guztiengan –diktadurak iraun zuen artean, erreferente izan zen– eta independentismoan izan zuen eraginarekin alderatuta. 1987ko Hipercoreko atentatua inflexio puntua izan zen, analista guztien arabera, batetik, atentatuaren beraren garrantziagatik eta, bestetik, atentatua baino lehenago, Europarako hauteskundeetan, Herri Batasunak (HB) 39.000 bozka baino gehiago lortu zituelako printzerrian (HBk hauteskunde horietan lortutako boto guztien %10 baino gehiago).

1970eko hamarkadan euskal independentisten letra zopa luzea eta konplexua zen. Horrek, Roger Buch politologoaren hitzetan, “trantsizio garaiko alderdi independentista kataluniarrek independentziaren aldeko euskal mugimenduekin zituzten harremanak banandu zituen, eta militanteak nahasi zituen”. Buchek azaltzen duenez, “trantsizioan, Partit Socialista d’Alliberament Nacional (PSAN) alderdiak hainbat adierazpen bateratu sinatu zituen, Union do Pobo Galego (UPG) eta ETArekin batera”. Baina 1974tik aurrera, soilik PSAN-Provisional izango zen –urte hartan zatitu zen eta 1979an Independentistes dels Països Catalans, IPC, bihurtu zen–, eta UPG nahiz ETArekin batera egindako adierazpenak noizbehinkakoak izan ziren.



DIARIO DE NAVARRA

Hipercoreko atentatua ETAren historiako odoltsuena izan zen.

Buchen arabera, garai hartan PSAN-Provisional alderdiak laguntza logistikoa ere eman zion euskal erakundeari, bereziki, Euskal Herrian 1975ean ezarri zen salbuespen egoeran.

Hipercoreko atentatuak inflexio puntua eragin zuen esparru independentistan ETAk sortzen zuen liluran

1978an sortutako Terra Lliurek ere lotura izan zuen ETArekin hasierako urteetan. Sortzaileetako batek, Frederic Bentanachs-ek, behin baino gehiagotan azaldu du, hasi berritan, Terra Lliureko zenbait militante –bost, beste iturri batzuen arabera– ETAko militanteek trebatu zituztela, eta 1979an ETAk bere izenean, Katalunian, hiru atentatu egiteko eskatu zien, irakaspenen ordainetan. Atentatuak egin zituzten, eta, Bentanachs en esanetan, “hortxe amaitu zen harremana”.



Carod-Rovira Perpignanetan ETako hainbat kiderekin bildu zen 2004an.

Horrez gain, beste elkarlan kasu bakar bat ere izan zen ETA(PM)rekin. 1980an, Bergako koartel militarren aurkako eraso zapuztuan PSANeko hiru militante hartu zuten parte. Horren ondorioz, eraso egin zutenei babesa emateagatik, Bageseko 30 bat militante atxilotu zituzten –horietako asko Nationalistes d'Esquerra mugimenduaren alde zeuden PSANeko militanteak—. 1991n Pere Bascome buru zuen taldeak armak utzi zituen, 1992an, aldiz, 50 militantetik gora atxilotu zituzten Garzón operazioa delakoan, eta, horrenbestez, Terra Lliure taldearen ekintzak amaitu ziren.

Terra Lliureko kideetako batek, Carles Castellanos, *Reviure els dies. Records d'un temps silenciats* (Egunak biziberritu. Isildutako garaiaren oroitzapenak) autobiografian azaldu zuenez, lilura bat-batean joan zitzaion, atxilotu zutenean ETARI laguntza eskatu eta ETak eman ez ziolako. “Castella-

nosek esandakoa –dio Buchek–, euskaldunek ez zutela elkartzasunetik jokatu, ahaztu egin zen edo, behintzat, ez zen aintzat hartu, eta, handik urte gutxira, berriro ere, ETak independentisten belaunaldi berriak liluratu zituen”.

Hipercor eta gero

Roger Buchen ustez, Hipercorreko atentatuak inflexio puntua eragin zuen esparru independentistan ETak sortzen zuen liluran. Egun batzuk lehenago, lehen hauteskunde europarretan, 39.000 boto baino gehiago lortu zituen Katalunian, baina handik aurrera bozka kopuru horren erdira hurbildu besterik ez zen egingo.

Buchek nabarmentzen duenez, hasieratik “HB hauteskundeetan soilik HB gisa aurkeztu zen, eta ez zuen alderdi kataluniarrekin itunik egin nahi izan, horietako batzuek, esaterako, MDTk erabateko babesa eman zioten arren”. Moviment de Defensa de la Terra (MDT) PSANren eta IPCren batasunetik

sortu zen 1984 eta 1985 urteen artean. Hipercorreko atentatuaren ondoren, HBri sostengu esplizitua ematearen komenigarritasunari buruzko barne eztabaidek Kataluniako independentismoaren euskal liluraren efektuak itzali zituzten. Independentistak ez ziren alderdi kataluniarrentzako, ETA anomalia deserosoa zen Hipercorreko atentatu baina lehen ere.

Handik aurrera, independentziaren aldeko alderdien bidean, ETaren ekintzak barne politikan aurreikusi ezinezko ondorioak zekartzaten distortsio saihestezinak izango ziren, gero eta gehiago. Distortsio hori agerikoagoa izan zen 2000. urtean Ernest Lluich ministro ohi sozialista hil zutenean. Lluich etengabeko harremana zuen euskal sozialistekin, bereziki Donostiako alkate Odon Elorzarekin, eta elkarriketa ezinbestekotzat jotzen zuen ETak armak utz zitzaion. Urte hartan, Josep Lluís Carod-Rovira Arnaldo Otegi Batasunako buruzagiarekin bildu zen.

Bloke konstituzionalista delakoaren irakinaldi betean, eta alderdien legea prestatzen ari zirela, bilera isilean egin zen, baina, azkenean, ABC egunkarian agertu zen, xehe-tasunez azalduta: “ERCko buruak ETArekin Kataluniako atentatuen amaiera ituntzen saiatu dira, independentismo kataluniarren irudia hobetzeko. [...] Carod-Rovirak bere alderdiaren kezka azaldu dio Otegi-ri, 2000. urtean Katalunian burutu-tako atentatuengatik, nagusiki Ernest Lluich katedradun eta ministro ohi sozialistaren hilketagatik. Buruzagi errepublikararen arabera, atentatu horiek kalte handia egin diote Kataluniako iritziz publikoak euskal nazionalismoaz zuen irudiarri, eta, zeharka, independentismo kataluniarren irudiarri. Carodek Otegi bitartekari lanak egin zitzaion nahi zuen, ETArekin zuzenean hitz egin eta su-etena eskatzeko”.

Carod-Rovirak Kataluniarako su-etena partziala eskatu izana ukatu zuen, baina Ernest Lluich hilketa kritikatu zuela onartu zuen: “Logikoa da Arnaldo Otegi ETak Katalunian izandako jarduerak kondenatzen nuela adieraztea”. Beraz, independentismoak ETA bere inte-



Tierra Lliure-ren afixa. Talde armatu honek harremanak izan zituen ETArekin bere hastapeneko urteetan.



Ezkerrean, Ernest Lluch, ETAk 2000. urtean hildako politikaria; eskuinean, hilketa gaitzesteko manifestazioa Bartzelonan.

resentzat kaltegarria zela edo, gutxienez, distortsioa eragiten zuela uste zuen. Elkarrizketen eta ETAren ekintzak gaitzestearen azken kapitulua 2004an Carod-Rovirak Perpignanen hainbat etakiderek in egindako bilera ezaguna izan zen. Dagoeneko hiruko gobernuaren

barruan zegoen –kontseilari nagusia zen–, eta une horretan Generalitateko jarduneko presidentea zen, gainera. Berriki, *Punt Avui* egunkarian, Carod-Rovirak bilera haren nondik norakoak azaldu ditu. Bere esanetan, Kataluniara mugatutako su-etenik ez zuen eskatu, ETAk soi-

lik bide politikoak jorratzea baizik.

Azkenean, bilera hau ere jakitera eman zen, eta Carod-Rovirak dimisioa eman behar izan zuen. 2004ko otsailean, ETAk su-etenaren iragarri zuen Kataluniako autonomia erkidegoan. ■



publizitatea

Abenduak 3, Euskararen Nazioarteko Eguna

Euskarari gorazarre egiteko, euskararen alde egiteko eta, azken batean, euskaldun guztiak batzeko, egun handia da abenduaren 3a, Euskararen Nazioarteko Eguna, eta aurten ere hainbat erakunde, elkarte, erakunde publiko eta herritarrek ekitaldi bat baino gehiago antolatu dute euskaldunontzat handia den egun horretarako

Iazko Euskararen Nazioarteko Egunean, esate baterako, Euskal Autonomia Erkidegoko hiru hiriburuetan hainbat ekitaldi antolatu zen: musika-kontzertuak, mintzodromoa, lehiaketak... eta Eusko Jaurlaritzak, Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzaren eskutik, ekintza horiek burutu ahal izateko diru-laguntzak eman zituen. Aurten ere diru-laguntza jasoko dute udalek eta lurralde bakoitzeko aldundiek antolatuko dituzten ekintzak aurrera eramateko.

Nolanahi ere, Eusko Jaurlaritzaren Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak aurtengorako prestatu duen ekital-

di nagusia abenduaren 2an, Euskararen Nazioarteko Egunaren bezperan, burutuko da, Donostian. Egun horretan, gaueko 22:15etik aurrera, euskararen aldeko eskupilotako jaialdi bikain bat jokatu da Atano III.a pilotalekuan. Bi partida interesgarri izango dira, eta lehen mailako neurketan Xala eta Laskurain Bengoetxea VI.a eta Barriolaren aurka ariko dira lehen.

Ez da ohiko pilota-jaialdi bat izango, ordea. Ikusleak pilotalekura sartzean, esaterako, euskararen aldeko hitz, esaldi edo dena delakoa idatzi beharko dute sarreran jarriko den taula erraldoi batean: hitz bat, esaldi bat, hausnarketa bat... Edozerk balioko du. Horrez gain, lehen partida amaitu ostean, euskararen aldeko adierazpen bat irakurriko da pilotalekuko kantxan bertan, eta adierazpen horri babesa emateko kultura, kirola... eta, finean, euskalgintzako eragileen hamaika ordezkari bilduko da.



MUNDUORO
euskaraz